

MAKTAB TA'LIMIDA MILLIY O'QUV DASTURINING JORIY ETILISHI: YUTUQLAR VA PEDAGOGLAR DUCH KELAYOTGAN METODIK MUAMMOLAR

*Hamid Olimjon va Zulfiya nomidagi ijod maktabi
Tarbiyachisi: Najmiddinov Davron
Ilmiy-metodik maqola*

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta'lim va xususan ijod maktablarida Milliy o'quv dasturining (MOD) joriy etilish jarayoni, uning ta'lim tizimida erishgan dastlabki ijobiy natijalari va yutuqlari tahlil qilingan. Shu bilan birga, zamonaviy darsliklar va o'quv dasturlarini amaliyotga tatbiq etishda pedagog hamda tarbiyachilar duch kelayotgan dolzarb metodik muammolar, metodologik yetishmovchiliklar hamda ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: Milliy o'quv dasturi, zamonaviy darsliklar, kompetensiyaviy yondashuv, metodik muammolar, ijod maktabi, tarbiyachilik faoliyati, integratsiya, pedagogik malaka.

Kirish

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, uning mazmun-mohiyatini xalqaro andozalar darajasiga ko'tarish borasida keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu boradagi eng muhim qadamlardan biri – ta'lim bosqichlarida Milliy o'quv dasturining (MOD) ishlab chiqilishi va bosqichma-bosqich amaliyotga joriy etilishidir. Milliy o'quv dasturi darslarni an'anaviy yodlash sxemasidan uzoqlashtirib, o'quvchilarda amaliy ko'nikmalarni, tanqidiy va mantiqiy fikrlashni shakllantirishga yo'naltirilgan. Ayniqsa, ijodiy va intellektual muhit ustuvor bo'lgan Hamid Olimjon va Zulfiya nomidagi ijod maktablarida ushbu o'quv dasturi va uning komponentlarini to'g'ri qo'llash, darsdan tashqari tarbiyaviy ishlarni yangi darsliklar mazmuni bilan muvofiqlashtirish pedagoglardan yuqori kasbiy mahorat talab qilmoqda

Har qanday yangi tizim singari, Milliy o'quv dasturining amaliyotga kirib kelishi ham ta'lim jarayonida bir qator yutuqlarni ta'minlash bilan birga, pedagoglar oldiga yangi uslubiy vazifalar va yechimini kutayotgan metodik muammolarni ham qo'yimoqda. Tarbiyachi sifatida o'quvchilarning darsdan keyingi mustaqil tayyorgarligi, darsliklar bilan ishlash ko'nikmalari hamda fanlarga bo'lgan qiziqishlarini kuzatish jarayonida dars dasturlari va metodologik manbalar o'rtasidagi nomutanosibliklar yaqqol ko'zga tashlanadi. Ushbu muammolarni ilmiy va uslubiy jihatdan tahlil qilish maqolaning dolzarbligini belgilaydi [2].

Milliy o'quv dasturining joriy etilishi va erishilgan yutuqlar Milliy o'quv dasturining asosiy g'oyasi – ta'limning mazmuni va natijasiga qo'yiladigan kompetensiyaviy talablarni belgilashdan iborat. Ilgari ta'lim tizimi ko'proq ma'lumotlar hajmini yodlashga (akademizmga) tayangan bo'lsa, yangi dastur o'quvchida "hayot davomida o'qish va o'rganish" ko'nikmalarini shakllantirishni maqsad qilgan. Tizimning joriy etilishi natijasida erishilgan eng katta yutuqlardan biri – darsliklar va mavzular integratsiyasining kuchaytirilishidir. Fanlararo uzviylik ta'minlanishi tufayli o'quvchilar bitta tushunchani bir vaqtning o'zida ham ona tili, ham adabiyot, ham tarix yoki tabiiy fanlar kontekstida ko'ra boshladilar

Ikkinchi yutuq – darsliklar dizayni va undagi topshiriqlar xarakterining o'zgarganligidir. Savollar faqat matndan javob izlashga emas, balki "Sizningcha, nima uchun?", "Muqobil variant taklif qiling", "Matndagi muammoning yechimi qanday?" kabi mulohaza va ijodkorlikka undaydigan ochiq turdagi savollarga aylantirildi. Hamid Olimjon va Zulfiya nomidagi ijod maktabi o'quvchilarining tabiati badiiylikka, chuqur tahlilga moyilligi bois, yangi formatdagi darsliklar va dasturlar ularning ijodiy salohiyatini ochishda muhim rag'bat bo'lib xizmat qilmoqda. O'quvchilarning mustaqil loyihalar ustida ishlashi va guruhlarda hamkorlik qilish madaniyati o'sganligi kuzatilmoqda

Pedagoglar duch kelayotgan metodik muammolar va qiyinchiliklar Ijobiy natijalar bilan bir qatorda, Milliy o'quv dasturini to'liq samaradorlik bilan qo'llashda pedagoglar va tarbiyachilar bir qator jiddiy metodik va amaliy muammolarga duch kelmoqdalar.

Birinchi, yangi avlod darsliklarining metodik ta'minoti va o'qituvchilar uchun mo'ljallangan "Metodik qo'llanmalar" (Teacher's Book) hamda dars ishlanmalarining vaqtida va tizimli ravishda yetib bormasligi dars sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Pedagoglar yangi darslikdagi murakkab yoki nostandart topshiriqlarni qaysi metod bilan tushuntirish lozimligi borasida ko'pincha yakka qolib ketmoqdalar. Ikkinchi, baholash mezonlarining yangilanganligi, ammo amaliyotda eski baholash stereotiplarining saqlanib qolayotganidir. Milliy o'quv dasturi formativ va summativ baholash tizimini, o'quvchining shaxsiy o'sish dinamikasini hisobga olishni talab qiladi. Biroq, ko'plab pedagoglarda ushbu baholash mezonlarini shaffof va aniq qo'llash bo'yicha yetarli metodik ko'nikmalar shakllanmagan. Bu esa darsdan tashqari vaqtda o'quvchilar bilan individual ishlash jarayonida tarbiyachilarga ham qo'shimcha uslubiy yuklama yuklaydi.

Uchinchi, moddiy-texnik baza va raqamli resurslar yetishmovchiligi muammosidir. Milliy o'quv dasturidagi aksariyat topshiriqlar multimedia vositalari, internet resurslari va amaliy laboratoriyalar bilan ishlashga mo'ljallangan. Ayrim hollarda platformalarning mukammal ishlamasligi yoki kerakli elektron manbalarning topilmasligi sababli o'qituvchi darsni an'anaviy ma'ruza ko'rinishida o'tishga majbur

bo'ladi, bu esa dasturning asl mohiyatini cheklab qo'yadi. Metodik muammolarni bartaraf etish strategiyalari va amaliy tavsiyalar Milliy o'quv dasturini muvaffaqiyatli amalga oshirish va yuqorida qayd etilgan uslubiy to'siqlarni bartaraf etish uchun tizimli yondashuv zarur. Avvalo, maktablarda fan va tarbiya kafedralari o'rtasidagi hamkorlikni yangi bosqichga ko'tarish lozim. Tarbiyachilar ham dars dasturlarining mazmunidan to'liq xabardor bo'lishlari va kechki tayyorgarlik soatlarida o'quvchilarning yangi darsliklar bilan ishlashini to'g'ri yo'naltirishlari lozim. Ushbu yo'nalishda quyidagi amaliy choralar va tavsiyalar maqsadga muvofiq hisoblanadi:

- Pedagoglar va tarbiyachilar uchun qisqa muddatli, amaliy yo'naltirilgan metodik kouching va trenninglarni tashkil etish, ularda asosiy e'tiborni nazoriyaga emas, balki yangi darsliklardagi qiyin mavzularni o'tish metodikalariga qaratish;
- Milliy o'quv dasturi talablariga mos keladigan, pedagoglar erkin foydalanishi mumkin bo'lgan yagona ochiq va boyitilgan metodik resurslar, dars ishlanmalari va video-darslar bankini yaratish;
- Ijod maktablarining ichki imkoniyatlaridan kelib chiqib, dars va darsdan tashqari jarayonlarning integratsiyasini (masalan, to'garaklarda yangi darsliklar asosidagi ijodiy loyihalarni davom ettirish) mustahkamlash.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Milliy o'quv dasturining maktab ta'limiga joriy etilishi – bu zamonaviy fikrlaydigan, raqobatbardosh avlodni tarbiyalash yo'lidagi ulkan va tarixiy qadamdir. Dastur o'quvchilarda mustaqillik, ijodkorlik va kompetensiyaviylikni oshirishda katta yutuqlarga zamin yaratdi. Biroq, uning to'laqonli meva berishi pedagoglarning metodik qo'llab-quvvatlanish darajasiga to'g'ridan-to'g'ri bog'liqdir. O'qituvchi va tarbiyachilar duch kelayotgan metodik muammolarni o'z vaqtida hal etish, ularni zamonaviy qo'llanmalar va raqamli resurslar bilan ta'minlash ta'lim tizimidagi islohotlarning barqarorligi va yuqori samarasini kafolatlaydi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining** 2020-yil 6-noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6108-son Farmoni.
2. **O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining Milliy o'quv dasturi konsepsiyasi.** – Toshkent, 2021. – 48 b.
3. **Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008. – 144 b.
4. **Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar.** – Toshkent: Iste'dod, 2010. – 180 b.
5. **Mavlonova R., To'rayeva O., Xolikberdiyev K. Pedagogika.** – Toshkent:

- O'qituvchi, 2002. – 312 b.
- 6. National Curriculum Framework for School Education. Ministry of Education, 2023.** – 120 p.
7. Ta'lim sifatini baholash va milliy o'quv dasturini takomillashtirish muammolari: Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent, 2022. – 210 b.